

УДК 342.95

Ващук Наталія Федорівна –

*здобувач ДНДІ МВС України,
старший науковий співробітник
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України*

Nataliia F. Vashchuk –

*doctoral candidate of the State Research Institute of
the Ministry of Internal Affairs of Ukraine,
senior research fellow of
the State Research Institute of
the Ministry of Internal Affairs of Ukraine
(4A prov. Yevhena Hutsala, Kyiv, 01011, Ukraine)*

Перспективи удосконалення адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості України

Стаття присвячена перспективам удосконалення адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості. Автором розкрито поняття «адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості». Розглянуто основні стримуючі фактори розвитку легкої промисловості. Доводиться необхідність досліджень в царині удосконалення адміністративно-правового регулювання зазначеної сфери.

Ключові слова: *сфера легкої промисловості, адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості, об'єкт адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості, перспективи удосконалення адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості.*

Стаття посвящена перспективам совершенствования административно-правового регулирования в сфере легкой промышленности. В статье раскрыто понятие «административно-правовое регулирование в сфере легкой промышленности». Рассмотрены основные сдерживающие факторы развития легкой промышленности. Исследованы направления совершенствования административно-правового регулирования указанной сферы.

Ключевые слова: *сфера легкой промышленности, административно-правовое регулирование в сфере легкой промышленности, объект административно-правового регулирования в сфере легкой промышленности, перспективы совершенствования административно-правового регулирования сферы легкой промышленности.*

N.F. Vashchuk Prospects for Improvement of Administrative and Legal Regulation of Light Industry in Ukraine

The article deals with prospects for improvement of administrative and legal regulation of light industry. The author has analyzed the notion 'administrative and legal regulation of light industry.' The main restrictive factors for development of light industry have been investigated. Necessity to research this sphere has been proved.

It has been noted that a slow improvement of legislation in the area of light industry contributes to slow development of this sphere. It has been proved that if light industry as a specialized sphere of the national economy is integrated in international economy legislation can identify priority changes in Ukrainian economy and has a positive impact on future situation which is taking place nowadays at domestic and export market. This will make Ukrainian economy a fast one among the most developed ones due to the development of legislation particularly those legal acts which direct an advanced development of light industry and contribute to reforming of this sphere.

In spite of the development of light industry and slow dynamics of changes the problems of administrative and legal regulation of the mentioned sphere have been solved yet. That is why it is necessary to research this sphere to improve legal regulation of light industry.

Keywords: *the sphere of light industry, administrative and legal regulation of light industry, object of administrative and legal regulation of light industry, prospects for improvement of administrative and legal regulation of light industry.*

Постановка проблеми. У контексті реформування загальних засад адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості в Україні на сучасному етапі глобальних змін світової економіки актуальності набуває питання визначення легкої промисловості як окремого об'єкта адміністративно-правового регулювання. Зокрема, виділення специфічних рис, окреслення принципів, мети, функцій, завдань, кола суб'єктів, форм і методів адміністративно-правового регулювання в галузі, враховуючи його загальнодержавну значущість, а також обґрунтування основних пріоритетів подальшого розвитку відповідної підгалузі економіки, вдосконалення правових (адміністративно-правових) засад її державного регулювання.

З погляду адміністративного права, для нашого дослідження об'єктом адміністративно-правового регулювання є суспільні відносини у сфері легкої промисловості. Конституційні положення, Адміністративний кодекс та Господарський кодекс є тим науковим простором, частиною об'єктивної реальності, в рамках якого проводилося дослідження об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Стан сфери легпрому безпосередньо впливає на промисловий фарватер в Україні. Саме тому набуває актуальності необхідність визначення перспектив розвитку сфери в сучасних умовах. Проте розраховувати на успіх можливо лише за умови законодавчого і нормативно-правового забезпечення та впровадження адміністративно-правового регулювання зазначеної сфери.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Дослідження проблематики адміністративно-правового регулювання проводили такі вчені як: М.В. Горшенев, Т.І. Тахович, О.Ф. Скакун, Б.В. Сабецький, В.П. Плавич, С.Ф. Качекьян та інші.

На думку М.В. Горшенева та Т.І. Таховича, що сферою правового регулювання є ті суспільні відносини (економічні, політичні, культурні, національні, релігійні та інші), які потребують правового впливу. Ці відносини складають предмет правового регулювання, є

вольовими, об'єктивно потребують впливу з боку держави та мають чітко визначений зміст [1].

Що право забезпечує життєдіяльність суспільства через нормативне регулювання у своїй роботі, констатує О.Ф. Скакун. Він вважає: «Правове регулювання – це упорядкування суспільних відносин, здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток є соціальними, оскільки право регулює соціальні відносини, а не природні процеси (землетруси, тайфуни, фізико-хімічні явища та ін.)» [2].

У викладенні Б.В. Сабецького, правове регулювання – це закріплення у правових нормах певного рівня суспільних відносин, забезпечення їх стабільності через постійний контроль, відновлення правовими засобами їх порушень, приведення їх у відповідність із чинними нормами права [3]. В.П. Плавич констатує: «Правове регулювання – це здійснюване державою за допомогою права і сукупністю правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток» [4]. Півстоліття тому С.Ф. Качекьян як радянський дослідник висвітлив таку думку: «Правове регулювання – це встановлення правових норм і підлеглість останнім відповідних суспільних відносин шляхом спрямування поведінки їх учасників» [5].

Незважаючи на розвиток сфери легкої промисловості та повільну динаміку змін проблеми адміністративно-правового регулювання зазначеної сфери залишаються не вирішеними. Тому є необхідність подальшого дослідження у цьому напрямі з метою удосконалення адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості.

Невирішені раніше проблеми. У вітчизняній юридичній науці розглядалися лише окремі аспекти стосовно адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості, в той час як в зарубіжних країнах темі дослідження присвячено достатньо наукових праць.

Для України, як і для інших у минулому республік СРСР, більш перспективним є вихід на європейський, а згодом і всесвітній ринки.

Зрозуміло, що гарантій наздогнати «швидкі» економіки високорозвинених країн немає, але підтягнутися до сучасного рівня цілком реально.

Основними стримуючими факторами розвитку сфери легкої промисловості є:

- криза в економіці та війна на Сході країни;
- слабка законодавча база, нормативна галузева база;
- відсутність відокремленого профільного органу виконавчої влади;
- відсутність взаємодії на муніципальному рівні;
- висока собівартість виробництва товарів легкої промисловості;
- низький притік молодих кадрів на підприємства легкої промисловості;
- залежність вітчизняного виробництва від імпортованої сировини;
- низька купівельна спроможність населення;
- заповнення внутрішнього ринку країни дешевою продукцією китайського та турецького виробництва, а також завезення «секонд-хенду» з Європи;
- значна тінізація галузі;
- недостатня інвестиційна та інноваційна діяльність тощо.

Зокрема українській доктрині не приділено достатньої уваги аналізу та розкриттю зазначеної теми дослідження та формуванню пропозицій до удосконалення адміністративно-правового регулювання легкої промисловості.

Мета. Метою статті є аналіз та розкриття перспектив розвитку та удосконалення адміністративно-правового регулювання в сфері легкої промисловості. Також удосконалення розуміння поняття об'єкта адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості як системи конституційно-правових норм, що визначають теоретико-правові засади функціонування галузі, а також виокремлення поняття адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості, окреслення стримуючих факторів розвитку легкої промисловості та визначення основних напрямів удосконалення в досліджуваній царині.

Виклад основного матеріалу. Стрімке прагнення України стати повноправним та можливим членом Європейського співтовариства

скеровує її зусилля на гармонізацію та зміцнення законодавчого підґрунтя і послідовне перезавантаження діяльності органів державної влади з метою прискорення економічного, промислового розвитку та пришвидшення наближення до світових стандартів.

Зазначимо, що основною ланкою трансформаційних перетворень у розвинутих країнах є промисловість. Як сфера прояву та реалізації значної частки матеріальних та інтелектуальних потреб саме людини, вона є найвагомим економічним чинником сучасного суспільства. Так зважаючи на засади адміністративного права, для нашого дослідження об'єктом адміністративно-правового регулювання є суспільні відносини у сфері легкої промисловості.

Слід зауважити, що Конституційні положення, Адміністративний кодекс та Господарський кодекс є тим науковим простором, частиною об'єктивної реальності, в межі якого проводилося дослідження об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Таким чином, легка промисловість як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це підгалузь промисловості, до складу якої входять: текстильна промисловість, швейна промисловість, шкіряно-взуттєва промисловість, хутова промисловість, галантерейна промисловість, трикотажна промисловість, художній промисел, а також виробництво супутніх виробів. Та здійснюються систематична виробнича, науково-дослідна, господарська діяльність у сфері суспільного виробництва, яка спрямована на виготовлення, реалізацію та забезпечення товарами легкої промисловості суспільних та особистих потреб.

У вузькому розумінні адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості – це впорядковувачий цілеспрямований вплив держави на суспільні відносини у сфері організації та функціонування легкої промисловості, межі та сутність якого зумовлені міжгалузевим характером та який полягає в організації ефективної діяльності легкої промисловості та контролю за її розвитком.

Сучасна система управління базується, з одного боку, на вдосконаленні та зміцненні зв'язків у процесі виконавчої та розпорядчої діяльності між органами виконавчої влади різних

ланок, а з другого – на децентралізації, розширенні самостійності підприємств і установ у вирішенні всіх питань. Центральні та місцеві органи влади не мають права здійснювати безпосереднє управління підвідомчими підприємствами, втручатися в їхню виробничу і господарську діяльність, оскільки їхнє основне призначення – регулювання і координація діяльності у відповідних галузях. З цих позицій державні підприємства і установи, незважаючи на збереження своєї відомчої належності, зміцнили свої позиції як суб'єкти цивільно-правових відносин і ринку, їх вже не можна розглядати як організаційні ланки єдиної системи управління відповідною галуззю.

Вирішальним кроком у встановленні засад здійснення державного управління стала Конституція України, яка визначила систему і загальні повноваження органів виконавчої влади, порядок їх утворення і реорганізації, а також у загальному вигляді закріпила структуру економіки, соціально-культурної та адміністративно-політичної діяльності. Також важливим для врегулювання управлінських відносин є прийняття Закону України від 27.02.2014 № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» [6].

Безумовно, активна законодавча підтримка може стати дієвим інструментом структурної перебудови та підвищити ефективність і конкурентоспроможність національного виробництва в галузі легкої промисловості. Програми і законодавчі акти, що розробляються сьогодні в Україні, мають сприяти розвитку промислових комплексів країни, проте вони не повною мірою відповідають державній концепції розвитку промисловості.

Зазначимо, що останнім часом існує підвищений інтерес до України з боку світового співтовариства. Це зумовлено геополітичним та гео економічним положенням, тобто, з одної сторони, історичні, економічні, культурні, національні традиції та зв'язки і розвиток інтеграційних та глобалізаційних процесів, з іншої сторони, зумовлюють та грають вирішальну роль у визначенні місця нашої країни у світовому господарстві загалом та взаємозв'язках із граничними, регіональними економічно-промисловими угрупованнями зокрема.

Сьогодні завдання полягає в тому, щоб вдало визначити оптимальні вектори як зовнішньоекономічної та промислової стратегії, так і економічної та промислової інтеграції в європейський простір, не забуваючи про національні інтереси. Для сфери легкої промисловості територіально та історично ближчим і привабливішим є ринок Європейського союзу, але політичні, економічні, технологічні та інші важелі стримують різного роду зв'язки з Україною на передінтеграційному рівні. Повільне поліпшення законодавчого поля в тому ж секторі легкої промисловості призводить до повільного розвитку легкої промисловості. Таким чином, якщо сфера легкої промисловості як профільна галузь вітчизняної економіки буде інтегрована в міжнародну економіку, то законодавче стимулювання водночас може визначити пріоритетні зміни в економіці України та позитивно вплинути в майбутньому на ситуацію, яка сьогодні склалася як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому, й вивести українську економіку в розряд «швидких» економік високорозвинених країн завдяки розвитку саме законодавчої бази, зокрема законодавчих актів, які спрямують розвиток сфери легкої промисловості та нададуть стрімкості реформування в цій царині. Це практично інноваційний шлях розвитку, який цілком імовірно вплине на зменшення традиційного виду сировини, на збільшення кількості підприємств, які працюватимуть із «швидкісним циклом» за новітніми технологіями, що сприятиме скороченню управлінських операцій, часу на виробництво та обробку інформації й об'єму знань, і проходження через економічний механізм.

Окремо наголосимо про забезпечення легкої промисловості власною сировиною, що підвищить конкурентоспроможність вітчизняної продукції завдяки зниженню її собівартості. Сьогодні в умовах колосальної девальвації гривні проблема забезпечення вітчизняного виробництва власною сировиною постала надзвичайно гостро.

Водночас не можна не погодитись з тим, що в результаті девальвації гривні кардинально змінюється ситуація на внутрішньому ринку, компанії сподіваються на зростання своїх продажів шляхом поступового витіснення турецького товару, який протягом останніх років

значно подорожчав порівняно з аналоговою продукцією вітчизняного виробництва.

Надалі хочемо акцентувати, що сьогодні надзвичайно вигідно експортувати українську продукцію до Євросоюзу. Українська легка промисловість не може скаржитися на відсутність замовлень із Європи. За найскромнішими оцінками, не менше сотні українських швейних компаній виконують регулярні замовлення з країн ЄС. Якість нашого одягу не поступається якості продукції західних компаній, адже в Україні одяг шиють із натуральних тканин, дотримуючись державних стандартів.

Слід зазначити, що серед компаній, орієнтованих на російський ринок, різко зростає конкуренція і вижити зможуть лише ті, які навчаться працювати по-європейськи, виробляючи якісну і дешеву продукцію. Для цих підприємств, щоб мати можливість виробляти конкурентоспроможну продукцію, надзвичайно актуальним є питання модернізації виробництва. Оскільки більша частина виробничих фондів на сьогодні є застарілою, таким підприємствам необхідне нове обладнання. Проблему застарілості виробничих фондів необхідно вирішувати шляхом капітального оновлення виробництва та запровадження новітніх технологій на підприємствах галузі [7].

Зауважимо перехід нашої країни до побудови правової держави, яку засновано на принципах демократії та економічної свободи, сприяв змінам та став поштовхом в усіх без винятку сферах державного і громадського життя, вороття до радянської моделі минулого українське суспільство не допустить, хоча минулий досвід можна переосмислити, осучаснити та пристосувати і зробити щось революційно нове, також можна запозичити найкраще у законодавстві зарубіжних країн.

Тож звернемо увагу на те, що однією з перших сфер, у якій з'явилися та відчулися певні позитивні перетворення, стала легка промисловість, оскільки ситуація на Сході нашої держави дала поштовх для розвитку вітчизняної текстильної, швейної, взуттєвої галузей, проведенню державних закупівель тощо). Зміни у векторі країни каталізували зміни в законах

взагалі та промислового напрямку зокрема, а також у податковій системі, трансформаціям піддалася державно-бюджетна система, змінилося й цікаве для нашої сфери дослідження адміністративно-правове регулювання і таке інше.

Багатогалузевість сфери легкої промисловості впливає і змушує розвиватись суміжні сфери. Наприклад, щодо інноваційних технологій у виробництві панчішно-шкарпеткової продукції: нитки нової структури використано у розробках шкарпеток з сучасними покращеними властивостями для спецпідрозділу Національної поліції України.

Потрібно відмітити, що попри повільні позитивні рухи, які відбулися після створення нової інституції Мінекономрозвитку, у сфері правового регулювання її діяльності легпрому, насамперед організації роботи сфери, існує чимало прогалин, зумовлених певною неузгодженістю, а то й поспішністю декотрих процесів реформування, невирішеністю проблем матеріально-технічного, фінансового забезпечення, соціального захисту й низькою мотивацією персоналу, що спричинило відтік професійних кадрів.

Висновки. Отже, підсумовуючи зазначене вище, вважаємо, що доцільно здійснити комплекс заходів з удосконалення сфери легпрому в цілому: удосконалити вітчизняну законодавчу базу; ратифікувати міжнародно-правові акти щодо діяльності сфери легкої промисловості; імплементувати європейські стандарти в законодавство України у сфері легкої промисловості; впровадити апробовані в розвинених країнах світу технології з управління легкою промисловістю; розробити та затвердити методику визначення критеріїв оцінки ефективності її діяльності сфери легпрому; адаптувати систему професійного навчання до сучасних форм і методів навчання фахівців легпрому; підвищити якість професійного навчання та підготовки фахівців в галузі легпрому тощо.

Список використаних джерел:

1. Горшенев В.М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. Москва: Юрид. лит., 1972. 258 с.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Харків: Консум, 2001. 826 с.
3. Сабетський Б. В. Становлення і розвиток правового регулювання трудових відносин в США: автореф. дис... канд. юрид. наук : Київ, 2002. 20 с.
4. Плавич В. П. Правове регулювання ринкових економічних відносин. *Правова держава*. Київ 2002. № 4. С. 175-184.
5. Кечекьян С. Ф. Правоотношения в социалистическом обществе. Москва: Изд-во Акад. наук СССР, 1958. 187 с.
6. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 01.07.19).
7. Максименко І. О., Бокій В. І. Легка промисловість України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 3. Т. 2. С. 77-80.

References:

1. Horshenev V.M. Sposobi y orhanyzatsyonnie formi pravovoho rehulyrovanyia v sotsyalystycheskom obshchestve. Moskva: Yuryd. lit., 1972. 258 s.
2. Skakun O.F. Teoriia derzhavy i prava. Kharkiv: Konsum, 2001. 826 s.
3. Sabetskyi B. V. Stanovlennia i rozvytok pravovoho rehuliuvannia trudovykh vidnosyn v SShA: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk : Kyiv, 2002. 20 s.
4. Plavych V. P. Pravove rehuliuvannia rynkovykh ekonomichnykh vidnosyn. *Pravova derzhava*. Kyiv 2002. № 4. S. 175-184.
5. Kechekian S. F. Pravootnoshenyia v sotsyalystycheskom obshchestve. Moskva: Yzd-vo Akad. nauk SSSR, 1958. 187 s.
6. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 27.02.2014 r. № 794-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (data zvernennia: 01.07.19).
7. Maksymenko I. O., Bokii V. I. Lehka promyslovisht Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 2009. № 3. T. 2. S. 77-80.